

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrlet leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farovžu. Deležniki tiskovne družtva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Kaj teži kmeta pri šoli?

1. Našega kmeta teži in boli pri šoli najpoprej — veliko plačilo. Nova šola je draga. Tega ne taji nihče; plačevalci dač to najbolj čutijo. Letos so deželni šolski stroški na Štajerskem poskočili na 355.000 gld. Zraven pa plačujejo posebej še mežnarja in orglarja, ako nečejo pri cerkvi celo leto imeti — veliki petek. Šolska poslopja se tudi sama ne stavijo in ne vzdržujejo. Tu pa tam morajo učitelju še posebej za stanovanje skrbeti.

Sploh veliko plačilo za šole kmeta boli. Tudi po mestih tožijo ljudje. Nekdo je rekel, da se mu zdi, kakor da bi zdaj ljudje le zavolj doktorjev in učiteljev na svetu bili.

2. Drugo, kar kmeta pri novi šoli žalj, je to, da nima pri njej skoro ničesar govoriti. Šole staviti, stare strehe in šolske klopi popravljati, za drva skrbeti itd., to mu je pripuščeno, a pri izbiranju učitelja ima malo ali nič govoriti. Liberalni kričači so mu novo šolo hvalisali. Pravili so: zdaj bote pa kmeti gospodje svojih šol. A zdaj vidi, kako so ga za nos vodili. Zdaj ima le večje plačilo, govoriti pa toliko, kakor nič. Posebno žali kmeta, da se nepovoljnih učiteljev časih ubraniti niti znebiti ne more.

Vendar to bi še strpeti bilo, ako bi učitelji zadovoljni, šola pa v resnici boljša bila. Ali tega ni najti. Učitelji stari in mladi mermrajo. Niso nič zadovoljni. Plačilo jim je premalo.

Tudi mladi učitelji niso nič kaj zadovoljni. Morali so se veliko učiti, zdaj pa v primeri le slabo plačilo dobivajo. Prihraniti si ničesar ne morejo. Veliko jih šolsko službo zapušča in pomanjkanje učiteljev je vedno večje. Koliko je pa nezadovoljen delavec vreden, to si lahko vsak domisli. Nova šola se ne kaže tako dobra, kakor je draga. Otroci se zdaj veliko učijo, pa malo in slabo na-

učijo. Profesorji latinskih in realnih šol tožijo, da dobivljajo iz malih šol čem dalje bolj slabe učence. Berejo, pišejo in računijo veliko bolj slabo, kakor učenci prišedši iz stare šole.

3. Vendar najbolj skrbi vernega kmeta žalostna prikazen, da prihajajo šolarji čem dalje bolj hudobni, neubogljivi in razposajeni. Da ga to najbolj skrbi, temu se ne bode nihče čudil, ako pomisli, da šibo hudobnih, razuzdanih otrok ubogi stariši najprvi in najbolj britko čutijo.

Stari učitelji so sami lepo v cerkev zahajali. Radi so molili. Dajali so otrokom lep izgled krščanskega obnašanja. Zato pa so jih otroci tudi spoštovali. Ali zdaj vidi kmet vse drugače. Zdajni, zlasti mlajši učitelji ne marajo več za cerkev. Petek jim je večji del kot svetek. Nekateri se celo norca delajo iz Boga in iz svetih reči — in delajo pohujšanje. Pozdrava: „hvaljen bodi Jezus Kristus!“ ne trpijo več v šoli. Veliko jih je, ki brez molitve šolo začnejo in sklenejo. Ni čuda, da pogrešajo žegna božjega.

To boli kmeta, to skrbi vsakega očeta, to dela nemir vernemu kristjanu. Vsak se prša, kaj pa bo iz naših otrok?

Pomisliti pa je še sledeče: Že zdaj so otroci tako shujšani, ko šola ni popolnem brezverna, ko še katoliški mešnik v šolo priti sme. Ali kaj še bode le tedaj, ako se krščanski nauk popolno iz šol prežene in mešnikom prepové v šolo priti!

Marsikdo, ki to bere, si utegne misliti: no tako daleč pa vendar ne pride. Ali reči moramo, da se bo to celo gotovo zgodilo, ako še liberalci na dalej pri nas gospodarijo. Na to delajo zdaj liberalci in tudi učitelji jim dajajo prav. Očitno tirjajo po svojih shodih: naj bi se verski nauk iz šole odpravil. Pravijo, da je poduk v krščanskem nauku kriv, da so otroci tako hudobni in razuzdani postali. Za božjo voljo, kako zaslepljeni so vendar že ljudje! Vračitvo

sv. vere, ki edino pomagati zamore, imajo za strup ali gift.

Vendar nekaj dobrega se najde na tem, da liberalci jasno povejo, kaj hočejo. Ljudje bodo tem hitreje spregledali. Ne bodo več liberalcev volili, ampak take moževe, kateri jim bodo za krščansko šolo govoriti obljubili.

Nova šola ima marsikaj dobrega. To se naj ohrani! Prav je, da učitelji dobivajo boljše plačilo. Zaželjeno je bilo, da se je mešnikom sitna butara nadzorništva vzela. Prav je, da se za poboljšanje šol skrbi. Dobrih šol smo krvavo potrebni. Ali ni prav, da bi šole in krščanske otroke brezverniki v roke dobili, jih ob vero in strah božji spravili ter divjo pagansko drupal mesto krščanskih ljudi izrejali.

In temu hočemo pri bližnjih volitvah v okom priti. Liberalca ne volimo bođi ali Nemec ali Slovenec, naj nam o brezverski šoli in jeni „omiki“ gode in poje, kolikor mu drago.

Popolno izgnanje krščanskega poduka iz šol, to bi kmete najbolj bolelo.

O koleri nekaj.

Strahovita kolera se vedno bližej pomika. V vesi Viljevo na Slavonskem je izmed 800 ljudi umrlo 90. Ostali so strahu pobegnoli v gozde. Mislimo tedaj bralcem „Sl. Gosp.“ vstreči, ako dnes nekaj o koleri povemo.

1. Od kod je kolera? Ta kužljiva bolezen je doma iz izhodne Indije. Ondi se je pred 100 leti prvič v večji strahovitosti začela širiti. Leta 1817. je že silila črez meje indijske. Nastopila je svojo prvo strašno pot po celi zemlji. V 21 letih je obiskala vseh pet delov sveta in pomorila više 20 milijonov ljudi. Leta 1831. se je prvič prikazala k nam na Avstrijsko. Tudi našim slovenskim deželam ni prizanesla. Pobrala je tedaj v celem cesarstvu 323.160 ljudi. Drugo pot po svetu je nastopila l. 1846. in jo končala v 13. letih. Zdaj je od l. 1860. na svoji tretji poti okoli zemlje ter še nje ni popolnem dokončala. Pri tem jenem tretjem potovanji smo jo leta 1866. od Prusov dobili. Skoro vsako leto se nam glasi zdaj tu zdaj tam. Prvo leto, t. j. l. 1866. je pomorila več, kakor 40.000 ljudi. Zdaj pobira ljudi posebno na Ogrskem, Slavonskem, na Gališkem, in na Dunaji.

2. Kakošna pa je ta bolezen? Kolera je naj bolj podobna griži. Za to jej tudi pravijo: bljuvna griža. Večjidel se loti človeka po noči. Iz prva lehká hitrica se spremeni v silno dristo. Grozno žene iz človeka naprej in na nazaj. Očedki so izprva žolčasti, naposled pa sivkasti kaši podobni. V kratkih urah je bolenik budo izpraznen. Zelo začne medleti; pri sreji mu prihaja hudo tesno. Zunanaj ga silno mrází, znotraj ga peče neugasljiva žgalina. Po rokah

in nogah ga mučno trga in naposled popolnem oslabi. —

Ako v tem trenutku bolezní revní človek toliko moči več ne zmore, da bi se ga vračitve poprijele — tedaj je v treh urah mrtev. Malo kateri živi dalje, kakor 48 ur.

Vendar, ako si bolenik pri prvem napadu prihrani toliko moči, da se ga vračila poprimejo, tedaj pa skoro vsak okreva. Nekateri so že v 48 urah zopet zdravi.

Kolera se prestavlja od kraja do kraja, od mesta do mesta. Ona je prav kužljiva ali nalezljiva bolezen. Ali v čem da jeni kužljivi strup obstoji, tega še ne vemo. Le to nam je znano, da se nahaja v tem, kar je na koléri zboleli človek od sebe dal. Naj bolj nevaren postane ta kužljivi strup, ako do vode pride in jo okuži. To stori, da naglo cele vesi in mesta na koléri umreti morajo.

3. Kolero je bolj lehkó odpraviti ali prej zavrnoti, kakor od nje že ugrabljenega človeka smrti rešiti. Prvo se doseže tako. Vsi očedki in sploh kar iz človeka pride, ki je na koléri zbolel, se mora z hudičevem oljem (ževpleno kislino, Vitriolöl) kateremu se nekaj vode primeša varno polití. Takisto se ima zgoditi zastran stranišč. Tako se kolerini strup zamori — in pot do nadaljšnega razširjenja zapre. Oblačila in postelje bolenih se morajo z ževplom pokaditi. Nadalejšni pomočki zoper kolero so: snaga, večkratno izhlapljenje hiš in spavnic, zdrav živež in zmernost. Posebno varovati se je vsakega razhladjenja. Zoper to se nasvetujejo flanelasti prepasi.

Bolenik se spravi hitrej ko mogoče v toplo posteljo. Piti se mu ne smeje veliko dati. Ako mogoče, se naj pokliče zdravnik. Če se temu ne posreči hitrice in strašnega bljuvanja (prekmetanja) ustaviti, potem je večjidel vse zastonj. Bolenik se naj kot veren kristjan z Bogom spravi in na pot v večnost pripravlja.

Cerkvene zadeve.

Novi ajdje nadaljujejo preganjanje cerkve božje, kder in kolikor se da.

Na Laškem so one dni prepovedali obiskovanje 600 let stare cerkvice franciškanske, ki se jej pravi: Porcijunkula. Veliko tisoč ljudi je bilo tje namenjenih. Radi bi dobili velike odpustke Porcijunkulske. Toda nastavljeni vojaki in policaji so jim morali pristop zabraniti. Laški frajmaurari namislíjo neki vse božje pote in procesije zatreti.

Prusi so zdaj že četrto duhovšnico (Priesterhaus) zatrli. Naposled še ne bode nobeden škof smel svoje duhovšnice imeti! Od kod hočejo tedaj pridnih mešnikov dobiti?

Do zdaj so Prusi pregnali veliko šolskih sester. Na Badenskem je 600 učiteljskih služeb